

Defence and Strategic Studies Paper II

सामरिक अध्ययन

प्रश्नपत्रिका II

Time Allowed : 75 Minutes]

[Maximum Marks : 100

Note : This Paper contains Fifty (50) multiple choice questions, each question carrying Two (2) marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण पन्नास (50) बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला दोन (2) गुण आहेत. सर्व प्रश्न सोडवा.

<p>1. Strategic studies is essentially :</p> <p>(A) State centric</p> <p>(B) People centric</p> <p>(C) Civil society centric</p> <p>(D) Military centric</p> <p>2. A nation-state must have the following characteristics :</p> <p>(i) Sovereignty</p> <p>(ii) Territory</p> <p>(iii) Population</p> <p>(iv) Cultural homogeneity</p> <p>(A) Only (i) and (ii) are correct</p> <p>(B) Only (i), (ii) and (iii) are correct</p> <p>(C) Only (i), (ii) and (iv) are correct</p> <p>(D) All four are correct</p>	<p>1. सामरिक शास्त्राचा अभ्यास हा मुख्यतः अशा स्वरूपाचा आहे :</p> <p>(A) राष्ट्र-राज्य केंद्रित</p> <p>(B) लोक केंद्रित</p> <p>(C) नागरी समाज केंद्रित</p> <p>(D) लष्कर केंद्रित</p> <p>2. राष्ट्र राज्यात खालील घटक असणे आवश्यक आहे :</p> <p>(i) सार्वभौमत्व</p> <p>(ii) प्रदेश</p> <p>(iii) लोक</p> <p>(iv) सांस्कृतीक ऐक्य</p> <p>(A) केवळ (i) आणि (ii) बरोबर आहेत</p> <p>(B) केवळ (i), (ii) आणि (iii) बरोबर आहेत</p> <p>(C) केवळ (i), (ii) आणि (iv) बरोबर आहेत</p> <p>(D) वरील सर्व चार बरोबर आहेत</p>
---	--

3. The concept of Human Security is closely associated with :
- (A) On declaration of Human Rights
(B) UNESCO
(C) UNHCR
(D) Human Development Index
4. Match the following and select the correct answer from the codes given below :

Non-Aligned Summits	Main Issues Discussed
(a) Algiers (1973)	(1) Indian Ocean Zone of Peace
(b) Colombo (1976)	(2) Relevance of non-alignment in post-cold war era
(c) Havana (1979)	(3) Creation of Africa fund
(d) Harare (1986)	(4) Question about "natural Alloy"
(e) Jakarta (1992)	(5) Concept of NIEO

Codes :

- (A) (a)-(3), (b)-(4), (c)-(1), (d)-(2), (e)-(5)
(B) (a)-(5), (b)-(1), (c)-(2), (d)-(3), (e)-(4)
(C) (a)-(5), (b)-(1), (c)-(4), (d)-(3), (e)-(2)
(D) (a)-(4), (b)-(3), (c)-(1), (d)-(2), (e)-(5)

3. मानवी सुरक्षा ही संकल्पना ह्याच्याशी निगडित आहे :
- (A) संयुक्त राष्ट्रांचा मानव अधिकार जाहिरनामा
(B) UNESCO
(C) UNHCR
(D) मानव विकास निर्देशांक
4. जोड्या लावा आणि बरोबर उत्तर दिलेल्या कोडातून निवडा :

अल्पततावादी राष्ट्रांची

चर्चिते गेलेले

शिखर संमेलने

मुख्य मुद्दे

(a) अलजिअर्स (1973)	(1) हिंदी महासागर शांती क्षेत्र
(b) कोलंबो (1976)	(2) शीत युद्धोत्तर कालांत अल्पततावादाचे महत्त्व
(c) हवाना (1979)	(3) अफ्रीका फंडाची निर्मिती
(d) हरारे (1986)	(4) "नैसर्गिक मिश्र" ही संकल्पना
(e) जकार्ता (1992)	(5) NIEO ची संकल्पना

कोड :

- (A) (a)-(3), (b)-(4), (c)-(1), (d)-(2), (e)-(5)
(B) (a)-(5), (b)-(1), (c)-(2), (d)-(3), (e)-(4)
(C) (a)-(5), (b)-(1), (c)-(4), (d)-(3), (e)-(2)
(D) (a)-(4), (b)-(3), (c)-(1), (d)-(2), (e)-(5)

5. Mackinder's concept of Heartland countered the view of : (A) Liddell Hart's concept of 'web defence' (B) Jomini's concept of lines of operation (C) Fuller's funnel concept (D) Mahan's concept of sea power	5. मॅकिन्डरचा मर्मभूमि सिद्धांत ह्या विचारांच्या विरुद्ध प्रतिक्रिया देणारा होता : (A) लिडेल हार्ट यांची 'वेब डिफेन्स' ची संकल्पना (B) योमेनी यांची 'कार्याचे मार्ग' ही संकल्पना (C) फ्युलर यांची 'फनेल' ची संकल्पना (D) महान यांची सागरी सामर्थ्याची संकल्पना
6. For advancing effective civil military relations in India the need of one of these is becoming essential : (A) National Security Advisor (B) Chief of Defence Staff (C) Chairman Chiefs of Staff Committee (D) National Security Advisory Board	6. भारतात लष्कर-नागरी संबंध सुधारण्यासाठी द्याची गरज जाणवते : (A) राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार (B) संयुक्त सेना अध्यक्ष प्रमुख (C) अध्यक्ष, सेना अध्यक्ष समिती (D) राष्ट्रीय सुरक्षा सल्लागार मंडल

7. The role of civil defence is performed by : (A) NCC (B) Bharat Scouts and Guides (C) Home Gaurds (D) Police	7. नागरी संरक्षणाचे कार्य हे करतात : (A) NCC (B) भारत स्काऊट्स व गाईड्स (C) होम गार्ड (D) पोलीस
8. Difference is the theory that : (A) Peace and security can be promoted by threatening potential enemies with unacceptable retaliatory damage (B) Peace and security can be achieved by reducing and a abolishing nuclear weapon (C) Peace and security can be realised by controlling and limiting the amount of military force used (D) Peace and security can be promoted by developing techniques for handling international crisis	8. प्ररोधनाचा सिद्धांत : (A) शांतता व सुरक्षा प्रस्थापित करण्यासाठी संभाव्य शत्रूला अशा प्रतिहल्लशाला सामोरे जावे लागेल जो त्याला स्वीकारता येणार नाही (B) आण्विक शस्त्र कमी आणि नष्ट करून शांतता व सुरक्षा प्रस्थापित करणे (C) लष्करी बतांच्या वापरावर नियंत्रण घालून, मर्यादा आणून शांतता व सुरक्षा प्रस्थापित करणे (D) अंतरराष्ट्रीय संघर्ष हातालण्याच्या पद्धतीचा विकास करून शांतता व सुरक्षा प्रस्थापित करणे

9. The concept of air battleship was conceived by : (A) Mitchel (B) Douhet (C) Mahan (D) Vauban 10. Who amongst the following had stated direct relationship between war and policy : (A) J.F.C. Fuller (B) Jomini (C) Clausewitz (D) Fredrick 11. Limited war : (A) is a substitute for massive retaliation (B) Seeks to inflict losses on the enemy out of proportion to the objectives under dispute (C) Calls for unconditional surrender (D) Seeks to combine maximum destructiveness of nuclear weapon with minimum risk	9. 'Air Battleship' ही संकल्पना यांनी मांडली : (A) मिशेल (B) ड्यूहे (C) महान (D) वॉबन 10. युद्ध आणि धोरण यांच्यातील प्रत्यक्ष संबंधांबाबत यांनी विवेचन केले आहे : (A) जे.एफ.सी. फ्युलर (B) योमेनी (C) क्लॉझविट्स (D) फ्रेड्रिक 11. मर्यादित युद्ध : (A) हे जबरदस्त प्रत्याघात ह्या ला तो पर्याय आहे (B) वादाच्या मुख्याच्या उद्दिष्टांच्या संदर्भात शत्रुवर आवश्यकते पेक्षा जास्त नुकसान करण्याचे प्रयत्न करणे (C) बिनशर्त शरणगतीची मागणी करणे (D) आण्विक शस्त्रांचा वापर करून कमित कमी जोखीम पत्करून जास्तित जास्त नाश करण्याचे प्रयत्न करणे

12. The conference on disarmament :
- (i) is not an organ of the United Nations
 - (ii) is a multilateral arms control negotiating mechanism
 - (iii) adopts its decisions by consensus
 - (iv) is located at Geneva
- (A) Only (ii) is correct
 (B) Only (ii) and (iv) are correct
 (C) Only (ii), (iii) and (iv) are correct
 (D) All the four are correct
13. Features of 'Strategic Partnership' :
- (i) Understanding between two countries in politico-security areas without a formal military alliance
 - (ii) The partnership would not be of a supplier-recipient relationship
 - (iii) There is no identification an "enemy" against whom the partnership is established
 - (iv) Provides for a flexibility in pursuit of national interest
- (A) Only (i) and (ii) are correct
 (B) Only (i), (ii) and (iv) are correct
 (C) Only (ii), (iii) and (iv) are correct
 (D) All the four are correct
12. निःशस्त्रिकरण परिषद :
- (i) संयुक्त राष्ट्रोंचे अंग नाही
 - (ii) शस्त्रनियंत्रणाच्या वाटाणारी करण्यासाठी असलेली अनेक राष्ट्रांची व्यवस्था आहे
 - (iii) सार्वमताच्या आधारे निर्णय घेतात
 - (iv) जिनिव्हा येथे आहे
- (A) केवळ (ii) हे बरोबर आहेत
 (B) केवळ (i) व (iv) बरोबर आहेत
 (C) केवळ (ii), (iii) आणि (iv) बरोबर आहेत
 (D) सर्व चार बरोबर आहेत
13. "सामरिक भागिदारी" ची वैशिष्ट्य ही आहेत :
- (i) औपचारिक लष्करी गटाचा वापर न करता दोन राष्ट्रांनी राजकीय सुरक्षाविषयक समझोता करणे
 - (ii) हे सहकार्य देणारा-देणारा अशा स्वरूपाच्या संबंधावर आधारलेले नसेल
 - (iii) ही भागिदारी करताना "शत्रु" म्हणून कोणालाही संबोधले जात नाही
 - (iv) राष्ट्रहिताचा पाठ पुरवठा करताना लवचिकता हवी
- (A) केवळ (i) व (ii) बरोबर आहेत
 (B) केवळ (i), (ii) व (iv) बरोबर आहेत
 (C) केवळ (ii), (iii) व (iv) बरोबर आहेत
 (D) सर्व चार बरोबर आहेत

14. The European Union was based on :
- (i) Idealist commitment to internationalism
- (ii) Belief in international organizations moral authority
- (iii) Functionalist road to unity
- (iv) Acceptance of national sovereignty as the key to cooperation
- (A) Only (i) and (ii) are correct
- (B) Only (i) and (iii) are correct
- (C) Only (i), (ii) and (iii) are correct
- (D) Only (ii), (iii) and (iv) are correct
15. There may be considered as agencies that seek global economic governance :
- (A) IMF, World Bank, WTO
- (B) IMF, UNCTAD, World Bank
- (C) European Union, NAFTA, ASEAN, APEC
- (D) G-8, G-20, G-77
14. युरोपीयन युनियन ह्या आधारित आहे :
- (i) अंतरराष्ट्रीयकरणाबाबत आदर्शवादी विचारांचे बंधन
- (ii) अंतरराष्ट्रीय संघटनांच्या नैतिक अधिकारावर विश्वास
- (iii) ऐक्याचा कार्यवाही मार्ग
- (iv) सहकार्यच्या साठी देशाच्या सार्वभौमत्वाच्या संकल्पनेची मान्यता
- (A) केवळ (i) व (ii) बरोबर आहेत
- (B) केवळ (i) व (iii) बरोबर आहेत
- (C) केवळ (i), (ii) व (iii) बरोबर आहेत
- (D) केवळ (i), (iii) व (iv) बरोबर आहेत
15. ह्या संघटना जागतिक आर्थिक शासन व्यवहारशी संबंधित आहेत :
- (A) IMF, जागतिक बँक, WTO
- (B) IMF, UNCTAD जागतिक बँक
- (C) युरोपीयन युनियन, NAFTA, ASEAN, APEC
- (D) G-8, G-20, G-77

16. Zionism refers to : (A) Arab-Islamic Nationalism (B) Jihad (C) Policies of the Ottoman Turkish empire (D) Jewish Nationalism 17. The CTBT was an effort to prevent the spread of : (A) Nuclear weapons (B) Biological weapons (C) Space technology (D) Chemical weapons 18. Military Industrial Complex represent a symbiotic relationship between : (A) Political leaders, military establishment and industry (B) Political leaders, bureaucracy and industry (C) Military establishment and the political leadership (D) Military establishment and industry	16. ज्यूवाद म्हणजे : (A) अरब इस्लामिक राष्ट्रवाद (B) जिहाद (C) ऑटोमन तुर्क साम्राज्याची धोरणे (D) ज्यू-राष्ट्रवाद 17. CTBT हे ह्याचा प्रसार रोखण्यासाठी केले गेले आहे : (A) आण्विक शस्त्र (B) जैविक शस्त्र (C) अवकाश तंत्रज्ञान (D) रासायनिक शस्त्र 18. लष्करी औद्योगिक समूह हे ह्या घटकांचे एकीकरण मानले जाते : (A) राजकीय नेते, लष्करी व्यवस्था आणि उद्योग (B) राजकीय नेते, नोकरशाही आणि उद्योग (C) लष्करी व्यवस्था आणि राजकीय नेतृत्व (D) लष्करी व्यवस्था आणि उद्योग

19. Churchill's "iron curtain" speech referred to :

- (A) The Communist revolution in China
- (B) The Bolshevic revolution in Russia
- (C) The East-West division of Europe
- (D) The bombing of Hiroshima

20. Unification of Germany represent a success of :

- (A) Fundamentalism
- (B) Nazism
- (C) Nationalism
- (D) Separatism

19. चर्चिल यांचे "पोलादी पडदा" हे भाषण ह्या

बाबत होते :

- (A) चीन मधील कम्युनिस्ट क्रांती
- (B) रशियातील बोल्शेव्हिक क्रांती
- (C) युरोपचे पूर्व-पश्चिम विभाजन
- (D) हिरोशीमावरील बाँब फेक

20. जर्मनीचे एकीकरण हेसून द्योतक आहे :

- (A) मूलतत्त्ववाद
- (B) नाझीवाद
- (C) राष्ट्रवाद
- (D) फुटिरवाद

21. Place the following Soviet leaders in a chronological order :

- (1) Khrushchev
- (2) Brezhnev
- (3) Gorbachev
- (4) Stalin
- (5) Andropov

- (A) (4), (1), (2), (5), (3)
- (B) (1), (4), (3), (5), (2)
- (C) (4), (1), (2), (5), (3)
- (D) (1), (2), (4), (5), (3)

22. Which of the following statement about China are correct ?

- (A) China is not a member of the NPT but has accepted the no first use policy
- (B) China is a member of the NPT since 1968 and has supported actions against Iran and North Korea
- (C) China became a member of the NPT in 1992 and is a supporter of the no first use policy
- (D) China became a member of the NPT in 1992 and continuous to opposite the no first use policy

21. खालील सोव्हिएत नेत्यांना कालक्रमानुसार लिहा :

- (1) ख्रुश्चेव्ह
- (2) ब्रेझनेव्ह
- (3) गोर्बाचेव्ह
- (4) स्टालिन
- (5) आन्द्रोपोव्ह

- (A) (4), (1), (2), (5), (3)
- (B) (1), (4), (3), (5), (2)
- (C) (4), (1), (2), (5), (3)
- (D) (1), (2), (4), (5), (3)

22. चीन बाबत खालील कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (A) चीन हे NPT चे सदस्य राष्ट्र नाही परंतु त्यांनी प्रथम हल्ला न करण्याचे तत्व मान्य केले आहे
- (B) चीन हा NPT चा 1968 पासून सदस्य आहे व त्यांनी इराण व उत्तर कोरिया विरुद्धच्या कारवाईला पाठिंबा दिला
- (C) चीन NPT चा 1992 मध्ये सदस्य झाला व प्रथम हल्ला न करण्याच्या धोरणाचा पाठिंबा दिला आहे
- (D) चीन NPT चा 1992 मध्ये सदस्य झाला आणि त्यांनी प्रथम हल्ला न करणाऱ्या धोरणाला विरोध केला आहे

23. In the United Nations system the primary role of maintaining peace and security rests with the :
- (A) Permanent members of the Security Council
 (B) Security Council
 (C) General Assembly
 (D) Secretary General
24. The largest ethnic group in Afghanistan is :
- (A) Pashtun
 (B) Tajik
 (C) Hazara
 (D) Uzbek
25. Kyoto Protocol calls for the reduction of greenhouse gas emission by by 2012.
- (A) 15%
 (B) 10%
 (C) 5%
 (D) 7.5%
23. संयुक्त राष्ट्रांमध्ये शांतता व सुरक्षा राखण्याचे प्राथमिक कार्य यांचे आहे :
- (A) सुरक्षा समितीचे कायम सदस्य
 (B) सुरक्षा समिती
 (C) आम सभा
 (D) महासचीव
24. अफगानिस्तान मध्ये सर्वात मोठा वांशिक गट हा आहे :
- (A) पाशतु
 (B) ताजिक
 (C) हजारा
 (D) उझबेक
25. कियोटो प्रोटोकोलने “ग्रीनहाऊस गॅस” 2012 पर्यंत इतक्या प्रमाणात कमी करण्याचे ठरविते :
- (A) 15%
 (B) 10%
 (C) 5%
 (D) 7.5%

26. McMahon line was finalised in : (A) Simla Agreement, 1914 (B) Panchsheel Agreement, 1954 (C) India-China Agreement, 1949 (D) Shimla Agreement, 1971 27. Tahrir Square that came in the news in 2010 is in : (A) Tunisia (B) Lybia (C) Egypt (D) Yemen 28. CIS emerged after : (A) End of British colonialisation (B) Dissolution of Warsaw Pact (C) Disintegration of Yugoslavia (D) Disintegration of the Soviet Union	26. मॅकमोहन रेषा इथे तयार केली गेली : (A) शिमला समझोता (1914) (B) पंचशील समझोता (1954) (C) भारत-चीन समझोता (1949) (D) शिमला समझोता (1971) 27. 2010 मध्ये तेहरीर चौकाचा उल्लेख नातक्यां-मध्ये द्या संदर्भात आला : (A) ट्युनिसीया (B) लीबिया (C) इजिप्त (D) येमेन 28. CIS ची निर्मिती इथे झाली : (A) ब्रिटिश साम्राज्य वादानंतर (B) वॉरशॉ कराराच्या समाप्तीनंतर (C) युगोस्लाव्हियाच्या विघटनानंतर (D) सोव्हिएत एशियाच्या विघटनानंतर

29. "String of Pearls" refers to a strategy designed by :
- (A) India
(B) China
(C) Pakistan
(D) United States
30. Supply chain is a link between :
- (A) Natural resources and consumption of material by men in the theatre of war
(B) Natural resources and industry
(C) Industry and market
(D) Market goods and consumers
31. What was the main mode of transportation in forward areas during the India-China War of 1962 ?
- (A) Road
(B) Rail
(C) Air transport
(D) Waterways
29. "स्ट्रिंग ऑफ पर्लस्" ही रणनीती ह्यांनी आखली आहे :
- (A) भारत
(B) चीन
(C) पाकिस्तान
(D) अमेरिका
30. पुरवठा साखली ही ह्या दरम्यानची जोड आहे :
- (A) नैसर्गिक साधन-संपत्ती व साधनांचा युद्ध भूमिवर लोकांनी केलेला वापर
(B) नैसर्गिक साधन-संपत्ती आणि उद्योग
(C) उद्योग व बाजारपेठ
(D) बाजारपेठीय माल व ग्राहक
31. 1962 च्या भारत-चीन युद्धाच्या दरम्यान वाहतुकीचे प्रमुख साधन हे होते :
- (A) रस्त्याचा वापर
(B) रेल्वेचा वापर
(C) हवाई वाहतूक
(D) जलमार्ग

32. Sri Lankan conflict can be considered as :

- (A) Popular uprising
- (B) Religious conflict
- (C) Ethnic conflict
- (D) Social conflict

33. International conflict after 1991 have been mainly based on :

- (i) State restructuring
 - (ii) Ethnic unrest
 - (iii) Disarmament
 - (iv) Religious resurgence
- (A) Only (i) and (ii) are correct
 - (B) Only (i), (ii) and (iv) are correct
 - (C) Only (i) and (iv) are correct
 - (D) All the four are correct

32. श्रीलंकेतील लढा ह्या प्रकारचा मानला जातो :

- (A) जनतेचा उठाव
- (B) धार्मिक उठाव
- (C) वांशिक उठाव
- (D) सामाजिक उठाव

33. 1991 नंतरचे अंतरराष्ट्रीय संघर्ष प्रामुख्याने ह्यावर आधारित आहेत :

- (i) राष्ट्रांचे पुर्न आखणी
 - (ii) वांशिक चळवळ
 - (iii) निःशस्त्रीकरण
 - (iv) धार्मिक पुनरुत्थान
- (A) केवल (i) व (ii) बरोबर आहेत
 - (B) केवल (i), (ii) व (iv) बरोबर आहेत
 - (C) केवल (i) व (iv) बरोबर आहेत
 - (D) सर्व चार बरोबर आहेत

34. Kenneth Waltz classifies the major sources of war as arising from :

- (i) Human nature
 - (ii) Internal structure of states
 - (iii) International Anarchy
- (A) Only (i) is correct
 (B) Only (i) and (ii) are correct
 (C) Only (iii) is correct
 (D) All the three are correct

35. What do you understand by 'Positive Peak' ?

- (i) Absence of war
 - (ii) Absence of violence
 - (iii) Absence of direct violence
 - (iv) Absence of indirect violence
- (A) Only (i) and (ii) are correct
 (B) Only (ii) and (iii) are correct
 (C) Only (iii) and (iv) are correct
 (D) Only (ii), (iii) and (iv) are correct

34. केनेथ वॉल्ट्स् यांच्या मते युद्धाचे उगम स्थान आहेत :

- (i) मानवी स्वभाव
 - (ii) राष्ट्रांची अंतर्गत रचना
 - (iii) अंतरराष्ट्रीय अराजकता
- (A) केवळ (i) बरोबर आहेत
 (B) केवळ (i) व (ii) बरोबर आहेत
 (C) केवळ (iii) बरोबर आहेत
 (D) सर्व तीन बरोबर आहेत

35. "सकारात्मक शांतता" म्हणजे काय ?

- (i) युद्धाचा अभाव
 - (ii) हिंसेचा अभाव
 - (iii) प्रत्यक्ष हिंसेचा अभाव
 - (iv) अप्रत्यक्ष हिंसेचा अभाव
- (A) केवळ (i) व (ii) बरोबर आहेत
 (B) केवळ (ii) व (iii) बरोबर आहेत
 (C) केवळ (iii) व (iv) बरोबर आहेत
 (D) केवळ (ii), (iii) व (iv) बरोबर आहेत

36. 'Post-conflict peace building action' was a concept spelt out by :
- (A) U. Thant
(B) Boutros Boutros Ghali
(C) Dag Hammerskjold
(D) Kofi Annan
37. The following organisation enjoys neutrality in war :
- (A) Amnesty International
(B) UNHRC
(C) Red Cross Society
(D) Green Peace
38. India-Pakistan peace initiatives are based on :
- (A) Geographic mapping
(B) Military exercises
(C) Deterrence
(D) CBM
36. संघर्षानंतर सांततेची बांधणी ही संकल्पना यांनी मांडली :
- (A) यु थांट
(B) बुट्रोस बुट्रोस घाली
(C) जग हॅमरशोल्ड
(D) कोफी अन्नान
37. युद्धाच्या दरम्यान खालील संघटनेला तटस्थ मानले जाते :
- (A) अॅमनेस्टी इंटरनॅशनल
(B) UNHRC
(C) रेड क्रॉस सोसायटी
(D) ग्रीन पीस
38. भारत-पाकिस्तान दरम्यानचे शांती प्रस्थापित करण्याचे पुढाकार ह्यावर आधारित आहेत :
- (A) भौगोलिक नकाशा बनविणे
(B) लष्करी कवायती
(C) प्ररोधन
(D) CBM

39. Lahore Declaration (1999) was signed between :

- (A) Afghanistan—Pakistan
- (B) India—Pakistan
- (C) Bangladesh—Pakistan
- (D) China—Pakistan

40. Countries defined as hearing threshold power relate to what amongst the following :

- (A) Food security
- (B) Industrial capability
- (C) Nuclear weapons capacity
- (D) Big power status

41. Match the following and select the correct option from the codes given below :

(a) Kant	(1) Systems theory
(b) Morgenthau	(2) International society
(c) Kaplan	(3) Realism
(d) Hedley Bull	(4) Liberalism
	(5) International Political Economy

Codes :

- (A) (a)-(4), (b)-(3), (c)-(1), (d)-(2)
- (B) (a)-(5), (b)-(1), (c)-(2), (d)-(3)
- (C) (a)-(3), (b)-(4), (c)-(5), (d)-(1)
- (D) (a)-(2), (b)-(1), (c)-(4), (d)-(5)

39. लाहोर जाहिरनामा (1999) ह्यांच्या दरम्यान केला गेला :

- (A) अफगाणिस्तान—पाकिस्तान
- (B) भारत—पाकिस्तान
- (C) बांग्लादेश—पाकिस्तान
- (D) चीन—पाकिस्तान

40. ज्या राष्ट्रांना “उंबरण्यावरी राष्ट्र” हा शब्द प्रयोग वापरला जातो तो शब्द प्रयोग ह्या संदर्भात वापरला जातो :

- (A) अन्न सुरक्षा
- (B) औद्योगिक क्षमता
- (C) आण्विक शस्त्रास्त्रांची क्षमता
- (D) बडी राष्ट्र म्हणून मान्यता

41. जोड्या लावा आणि उचित पर्याय खालील दिलेल्या कोडातून निवडा :

(a) कान्ट	(1) व्यवस्था सिद्धांत
(b) मॉरगॅन्थो	(2) अंतरराष्ट्रीय समाज
(c) काप्लान	(3) वास्तववाद
(d) हेडली बुल	(4) उदारमतवाद
	(5) अंतरराष्ट्रीय राजकीय अर्थकारण

कोड :

- (A) (a)-(4), (b)-(3), (c)-(1), (d)-(2)
- (B) (a)-(5), (b)-(1), (c)-(2), (d)-(3)
- (C) (a)-(3), (b)-(4), (c)-(5), (d)-(1)
- (D) (a)-(2), (b)-(1), (c)-(4), (d)-(5)

42. Read the following statements regarding development in science and technology and their application in war. Which of the statements is *not* correct ?
- (A) Whitney manufactured the first mass production markets in the US in 1798
- (B) The "Turtle" was used in the American Civil war by Sergant Lee to go down the Hudson river
- (C) Fulton's wood and iron clad submarine was called Nautilus
- (D) American civil war saw the first use of Zepplin, the air baloon
43. Ricardo argued that :
- (A) Wars should be financed by loans
- (B) Wars result in loss of human capital
- (C) War helped to check population growth
- (D) Wars should be financed by taxes alone
42. शास्त्र व तंत्रज्ञानाचा विकास व त्यांचे युद्धात योगदान ह्या बाबतीत खालील विधाने दिली आहेत. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही :
- (A) 1778 मध्ये अमेरिकेत व्हिटनी यांनी प्रथमच मोठ्या प्रमाणात बंदुकींचे उत्पादन सुरु केले
- (B) हडसन नदीने जाण्यासाठी सर्जंट ली यांनी अमेरिकन नागरी युद्धात "टर्टल" चा वापर केला
- (C) फुलटन यांचे लाकूड व पोलाद वापरून नॉटलस नावाची पाणबुडी तयार केली
- (D) अमेरिकन नागरी युद्धात झेपलिन नावाचा हवाई फुगा प्रथम वापरला गेला
43. रिकार्डो यांचे हे म्हणजे आहे :
- (A) युद्धाचा खर्च कर्ज घेऊन करावा
- (B) युद्धाने मानवी साधन-संपत्तीचा न्हास होतो
- (C) युद्धाने लोकसंख्येचा वाढीवर नियंत्रण येते
- (D) युद्धाचा खर्च हा केवळ करांच्या आधारे करावा

44. Read the following statements about offensive and defensive technologies :

- (i) Few technologies are purely offensive or purely defensive
 - (ii) The relationship between offence and defence is complex, what is defensive can be used in an offence way or vice versa
 - (iii) Most weapons are built to implement tactics
- (A) Only (i) is correct
 (B) Only (i) and (ii) are correct
 (C) Only (iii) is correct
 (D) All the three are correct

45. The stealth aircraft is an example of development in :

- (A) Nuclear Technology
- (B) Materials Technology
- (C) Biotechnology
- (D) Information Technology

46. Dhruv is India's indigenously developed :

- (A) Light Combat Aircraft
- (B) Advance Helicopter
- (C) Short Range Missile
- (D) Medium Range Missile

44. आक्रमक व बचावात्मक तंत्रज्ञाना बाबत ची विधाने वाचा :

- (i) काही तंत्रज्ञान हे केवळ आक्रमक किंवा बचावात्मक असतात
 - (ii) आक्रमण व बचाव यांचातील संबंध क्लिष्ट असतात, जे बचावात्मक आहे ते आक्रमक पण असू शकते किंवा त्या उलट पण होऊ शकते
 - (iii) रणनिती च्या अवलंबनासाठी बहुतांश शस्त्रास्त्रे निर्मित केली जातात
- (A) केवळ (i) बरोबर आहेत
 (B) केवळ (i) व (ii) बरोबर आहेत
 (C) केवळ (iii) बरोबर आहे
 (D) सर्व तीन बरोबर आहेत

45. स्टेल्थ विमानाचा विकास ह्या संदर्भात बध्ता येतो :

- (A) आण्विक तंत्रज्ञान
- (B) भौतिक तंत्रज्ञान
- (C) जैविक तंत्रज्ञान
- (D) संसूचन तंत्रज्ञान

46. 'ध्रुव' हे भारताने विकसित केलेले :

- (A) हलके लढाऊ विमान आहे
- (B) प्रगत हेलिकॉप्टर आहे
- (C) आखुड पल्लयाचे क्षेपणास्त्र आहे
- (D) मध्यम पल्लयाचे क्षेपणास्त्र आहे

47. "Arihant" refers to India's indigenously developed :
- (A) Light Combact Aircraft
 (B) Main Battle Tank
 (C) Nuclear powered submarine
 (D) Communication satellite
48. 'Strategic Command' in India refers to
- (A) Command and control of nuclear weapons
 (B) India's Indian Ocean maritime domain
 (C) Aerospace power
 (D) Army's Northern Command
49. SAPTA deals with the following issue :
- (A) Political
 (B) Cultural
 (C) Trade
 (D) Technology
50. RMA refers to :
- (A) use of nuclear technology
 (B) use of conventional technology
 (C) use of technology in warfare
 (D) use of biological weapons
47. 'अरिहंत' हे भारताने विकसित केलेले :
- (A) हलके लढाऊ विमान आहे
 (B) मुख्य लढाईचा रणगाडा आहे
 (C) आण्विक इंधनावर चालणारी पाणबुडी आहे
 (D) दूरसंचार उपग्रह आहे
48. भारतातील 'सामरिक कमांड' ह्या संदर्भात आहे :
- (A) आण्विक शस्त्रांच्या नियोजन व नियंत्रण बाबत
 (B) भारताच्या सागरी क्षेत्राच्या संदर्भात
 (C) हवाई सत्ते बाबत
 (D) लष्कराचे उत्तर कमांड
49. SAPTA मध्ये हे विषय हाताणला जातात :
- (A) राजकीय
 (B) सांस्कृतीक
 (C) व्यापार
 (D) तंत्रज्ञान
50. RMA ह्या संदर्भात आहे :
- (A) आण्विक तंत्रज्ञानाचा वापर
 (B) पारंपारिक तंत्रज्ञानाचा वापर
 (C) युद्धात तंत्रज्ञानाचा वापर
 (D) जैविक तंत्रज्ञानाचा वापर

FEB - 16213/II

ROUGH WORK

FEB - 16213/II

ROUGH WORK

Test Booklet No.

प्रश्नपत्रिका क्र.

F**Paper-II****DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES****Signature and Name of Invigilator**

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as in Admit Card)

1. (Signature)

(Name)

Seat No.

(In words)

2. (Signature)

(Name)

OMR Sheet No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(To be filled by the Candidate)

FEB - 16213**Time Allowed : 1¼ Hours]****[Maximum Marks : 100****Number of Pages in this Booklet : 24****Number of Questions in this Booklet : 50****Instructions for the Candidates**

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of 50 objective type questions. Each question will carry two marks. All questions of Paper-II will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
 - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
 - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
 - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : where (C) is the correct response.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.**
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
- There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्त्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत 50 बहुपर्याय प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्यांला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी आवश्यक तपासून पहाव्यात.
 - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
 - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा क्रमांक असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळी वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
 - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उतरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळ/निळ करावा.
उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उतरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर ठिकाणी लिहिलेली उतरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खुण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गांचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्यांला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**